EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2016 12 15
COM(2016) 796 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl mažosioms Egėjo jūros saloms skirtų specialių žemės ūkio priemonių sistemos įgyvendinimo

1. ĮVADAS

Graikijos mažosios Egėjo jūros salos (toliau – MEJS) – tai itin nevientisa izoliuota teritorija, kuriai būdingos didelės geografinės ir gamtinės kliūtys, ji nėra tankiai apgyvendinta, o jos žemės ūkio naudmenos yra nedidelės. MEJS topografija ir klimatas taip pat yra žemės ūkio produktų gamybą ribojantys veiksniai.

Kai kurios salos yra labai atskirtos nuo Graikijos žemyninės dalies, todėl joms būdingas dvigubai ar net trigubai didesnis izoliuotumas[1]. Visų pirma tai daro poveikį pagrindinių žemės ūkio produktų tiekimui, nes dėl MEJS izoliuotumo, mažumo ir atokumo nuo rinkų susidaro papildomų transporto išlaidų.

Atsižvelgiant į šią ypatingą padėtį, kuri yra nepalyginama su ES žemyninės dalies padėtimi, MEJS pagal bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP) taikomos specialiosios žemės ūkio priemonės. Be paramos pagal BŽŪP pirmąjį ramstį MEJS taip pat gauna paramą pagal specialią paramos sistemą (MEJS sistemą), kuria padedama skatinti vietos gamybą ir užtikrinti pagrindinių produktų tiekimą. Sistema taikoma visoms Egėjo jūros saloms, išskyrus Euboją ir Kretą.

Šia ataskaita siekiama įvertinti MEJS sistemos taikymą 2006–2014 m. laikotarpiu.

Egėjo jūros salos užima 210 240 km^2 dydžio teritoriją, kurią pietuose riboja Kretos sala, šiaurėje ir vakaruose – Graikijos žemyninė dalis, o rytuose – Turkijos žemyninė dalis. Iš viso Egėjo jūroje yra 7 582 salos ir salelės, tačiau beveik 90 proc. jų plotas yra mažesnis nei 10 km^2 ir tik dviejų – Lesbo ir Rodo – salų plotas viršija 1 000 km^2. Bendras Graikijos salų ir salelių plotas sudaro 17,1 proc. šalies teritorijos. Daugumoje salų gyvena mažos bendruomenės, kurias sudaro ne daugiau kaip 5 000 nuolatinių gyventojų; tik keliose, pvz., Lesbo, Chijo, Samo, Koso salose, kurių paviršiaus plotas palyginti didesnis, gyvena 10 000–40 000 gyventojų, o Rodo saloje – daugiau kaip 100 000 gyventojų.

2. MAŽOSIOS EGĖJO JŪROS SALOS: KILMĖ, RAIDA IR TEISINĖ SISTEMA

Speciali MEJS sistema sukurta dar 1993 m., kai ypatingos problemos, su kuriomis dėl MEJS atokumo ir izoliuotumo susidūrė jų žemės ūkio sektoriai, buvo pripažintos Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2019/93[2].

Nuo tada, kai 1993 m. buvo sukurta, sistema patyrė tam tikrų pokyčių. 2003 m. vykdant BŽŪP reformą Graikija nusprendė nuo 2006 m. sausio 1 d. visoje šalyje taikyti bendrosios išmokos schemą (BIS). 2006 m. pagrindinis reglamentas pakeistas Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1405/2006[3], kuriuo MEJS nustatyti tikslai ar specialios joms skirtos priemonės nebuvo pakeisti. Tačiau šiuo reglamentu nustatytas programavimo metodas, pagal kurį MEJS skirta paramos suma nustatoma metinėje programoje; šią programą parengia nacionalinės valdžios institucijos, ji pateikiama Komisijai tvirtinti, o ją administruoja Graikija.

2013 m. įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1405/2006 pakeistas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 229/2013[4], taip pat

[1] Keliskart didesnis izoliuotumas reiškia, kad tarp salų ir žemyninės dalies nėra tiesioginio transporto ryšio, todėl produktai tiekiami per kitas salas.

[2] OL L 184, 1993 7 27, p. 1.

[3] OL L 265, 2006 9 26, p. 1.

[4] OL L 78, 2013 3 20, p. 41.

buvo priimti Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 178/2014 ir Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 181/2014[5].

MEJS sistema finansuojama iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF). Reglamentu (ES) Nr. 229/2013 nustatyta didžiausia metinė programos suma – 23,93 mln. EUR per metus. Be to, Graikija skiria papildomą nacionalinį finansavimą (0,547 mln. EUR). Išsami informacija apie 2006–2014 m. finansinį įgyvendinimą pateikta šios ataskaitos priede.

Nors MEJS sistema grindžiama tuo pačiu metodu kaip ir POSEI sistema[6] (tikslai, struktūra ir finansų valdymas), reguliavimo požiūriu MEJS sistema administruojama atskirai nuo POSEI sistemos.

Kitaip nei pagal POSEI sistemą, kuria pakeistas BŽŪP pirmasis ramstis (tiesioginės išmokos), pagal MEJS sistemą, siekiant spręsti specifines šių salų problemas, teikiama parama, kuria papildoma BIS parama, skiriama pagal BŽŪP pirmąjį ramstį Egėjo jūros saloms ir likusiai Graikijos teritorijai.

3. ATASKAITOS TEISINIS PAGRINDAS

Tarybos reglamento (EB) Nr. 229/2013 20 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad „*[i]ki 2016 m. gruodžio 31 d., o paskui kas penkerius metus Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai bendrą ataskaitą, kurioje apžvelgiamas veiksmų, kurių imtasi pagal šį reglamentą, poveikis ir prie kurios prireikus pridedami atitinkami pasiūlymai*“.

Šioje įgyvendinimo ataskaitoje visų pirma atsižvelgiama į programos įgyvendinimą iki 2014 finansinių metų ir į išorės vertintojo (konsultacijų bendrovės ADE – „Analysis for Economic Decisions“) darbą vykdant pagal POSEI ir MEJS sistemas įgyvendintų priemonių vertinimą, kuris atliktas įgyvendinant programą REFIT. Išorės vertintojo darbas vyko nuo 2015 m. birželio iki 2016 m. rugpjūčio mėn. Vertinimas bus oficialiai užbaigtas Komisijos tarnyboms parengus Komisijos tarnybų darbinį dokumentą.

4. MAŽŲJŲ EGĖJO JŪROS SALŲ ŽEMĖS ŪKIS

Apskritai mažosios Egėjo jūros salos (MEJS) yra kalnuotos ir kalvotos salos, kurioms įtakos turi Vidužemio jūros klimatas su jam būdingomis sausomis ir karštomis vasaromis, sausrų rizika ir trumpomis lietingomis žiemomis.

Dėl geografinių ypatumų, klimato sąlygų ir socialinės bei ekonominės MEJS struktūros salų žemės ūkio veiklos ir gamybos srityje patiriama tam tikrų sunkumų. Salose susiduriama su laipsniško žemės apleidimo problema, o galiausiai ir su vietos bendruomenių mažėjimu, nes jų žemės ūkio paskirties žemė daugiausia yra pusiau ribinėse arba ribinėse vietovėse.

Salos padalytos į Pietų Egėjo regioną (kurį sudaro Kikladų ir Dodekaneso salos) ir Šiaurės Egėjo regioną (kurį sudaro devynios apgyvendintos salos: Lesbo, Lemno, Efstratijo, Chijo, Psaros, Inusų, Samo, Ikarijos ir Furnų).

Žemės ūkis yra itin svarbus **Šiaurės Egėjo regiono** ekonominiam gyvenimui. Žemės ūkio sektorius sudaro daugiau kaip 21 proc. regiono bendrojo vidaus produkto

[5] OL L 78, 2013 3 20; deleguotasis ir įgyvendinimo aktas: OL L 63, 2014 3 4.

[6] Dėl specialių žemės ūkio priemonių atokiausiuose Sąjungos regionuose.

(BVP), jame dirba 12,2 proc. aktyvių regiono darbuotojų (2013 m.). 2010 m. žemės ūkio naudmenos (ŽŪN) sudarė 168 610 ha, t. y. 44 proc. viso ploto. Sektoriaus silpnėjimas aiškinamas veiksniais, susijusiais su jo struktūra, ir problemomis, susijusiomis su žemės ūkio produktų tiekimu salose, didesnėmis gamybos sąnaudomis, mažu drėkinimo lygiu ir tuo, kad didelę ploto dalį užima pūdymai.

Žemės ūkio veikla apima augalininkystę (mastikos[7], alyvmedžių, vynmedžių, citrusų vaismedžių ir javų auginimą) ir gyvulininkystę (bitininkystę ir avių, ožkų bei galvijų auginimą). Vidutinis ūkio dydis yra mažas (2013 m. vieną žemės ūkio valdą sudarė apie 5 hektarai ŽŪN).

Kalbant apie **Pietų Egėjo regioną**, jo žemės ūkio sektorius yra palyginti uždaras ir nepatenkina regiono mitybos poreikių, todėl produktų tiekimas iš likusios Graikijos dalies ir užsienio yra būtinas. Dėl turizmo veiklos padidėjus maisto produktų poreikiui, ši padėtis dar labiau pasunkėja vasaros mėnesiais. Dėl regiono geografinio nevientisumo ir didelių jo vidaus skirtumų sukuriamos specifinės sąlygos, kurios nėra palankios pirminių produktų sektoriaus vystymuisi. Sausas klimatas ir mažas kritulių kiekis, taip pat žemės trūkumas ir kalnuotas reljefas trukdo žemės ūkio plėtrai, taigi ir atskirų salų tvarumui. Tačiau pirminių produktų sektoriuje, kuriam būdingas ryškus sezoniškumas ir didelis nedarbas, dirba 6,1 proc. darbuotojų (2013 m. duomenys). Regiono ŽŪN užima 106 080 ha ir sudaro 16,7 proc. viso žemės paviršiaus ploto (2010 m. duomenys).

5. TIKSLAI, SISTEMA IR PROGRAMAVIMAS

Reglamento (ES) Nr. 229/2013 2 straipsnyje išdėstyti tokie MEJS sistemos tikslai:

- užtikrinti būtiniausių žmonėms vartoti, perdirbti arba naudoti žemės ūkyje skirtų produktų tiekimą į mažąsias salas, sumažinant dėl jų izoliuotumo, mažumo ir atokumo nuo rinkų atsirandančias papildomas išlaidas;
- išsaugoti ir plėtoti mažųjų salų žemės ūkio veiklą, įskaitant vietinių žaliavinių ir perdirbtų produktų gamybą, perdirbimą, prekybą jais ir jų vežimą.

Šiuo tikslu parama pagal programą teikiama dviem būdais: taikant specialią tiekimo tvarką (STT) ir teikiant paramą vietos gamybai (PVG). Abiejų rūšių parama finansuojama iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF).

5.1. Speciali tiekimo tvarka (STT)

STT parama – tai žemės ūkio produktams iš ES tiekti teikiama pagalba, kuri daugiausia teikiama pašarui ir gerokai mažiau – žmonėms vartoti skirtiems miltams tiekti. Pagrindiniai pašarui skirti produktai yra kukurūzai, išspaudos ir kiti augalinių riebalų arba aliejų likučiai, o pagrindinis remiamas miltų produktas yra kvietiniai arba kviečių ir rugių mišinio miltai.

MEJS yra padalytos į dvi grupes, kurioms pagal papildomas išlaidas, atsirandančias dėl jų atokumo, teikiama diferencijuota parama: A grupė apima salas, esančias arčiau žemyninės dalies, o B grupė – atokiausias salas, kurios sudaro apie tris ketvirtadalius MEJS.

STT paramos gavėjai yra šie:

[7] Mastika – tai iš Chijo saloje auginamų mastikinių pistacijų išgaunama derva, įregistruota kaip produktas su saugoma kilmės vietos nuoroda ir naudojama likeriams ir saldainiams gaminti.

- paramą pašarui įsigyti gauna žemės ūkio kooperatyvų organizacijos, nepriklausomi žemės ūkio kooperatyvai, ūkininkai ir prekiautojai;
- paramą miltams įsigyti gauna prekiautojai miltais ir kepėjai.

Graikija šiai priemonei skyrė 5,47 mln. EUR per metus (23 proc. metinio finansinio asignavimo), o tai yra mažiau nei MEJS reglamente (ES) Nr. 229/2013 nustatyta 7,11 mln. EUR riba.

Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad taikant POSEI sistemą pagal STT iš trečiųjų šalių įvežamiems produktams netaikomi importo muitai, o taikant MEJS sistemą neleidžiama nukrypti nuo Europos Sąjungos muitus reglamentuojančių taisyklių.

5.2. Parama vietos gamybai (PVG)

Taikant su vietos žemės ūkio produktų gamyba, perdirbimu ir prekyba jais susijusias priemones, PVG sistema siekiama plėtoti vietos žemės ūkio gamybą ir žemės ūkio produktų tiekimą. Programoje apibrėžti tam tikri produktai, apibūdinami kaip tradiciniai ir svarbūs MEJS. Graikija PVG sistemai vidutiniškai skyrė apie 19 mln. EUR per metus. Paramos gavėjai yra žemės ūkio produktų gamintojai arba gamintojų organizacijos.

5.3. Programavimas ir partnerystės principas

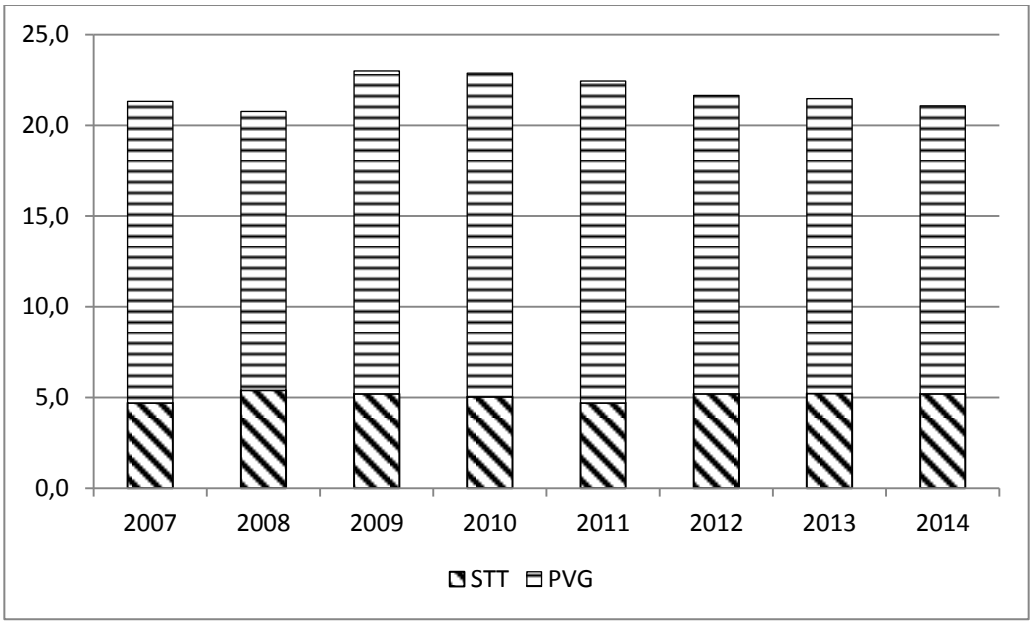
Programoje Graikijos valdžios institucijos išsamiai apibrėžia ir STT, ir PVG priemones. Į programą įtraukti žemės ūkio sektoriaus prioritetai, nustatyti nacionalinės valdžios institucijoms glaudžiai bendradarbiaujant su suinteresuotaisiais subjektais. Prireikus programa kasmet gali būti keičiama pagal Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 181/2014 32 straipsnį.

Kasmet iki rugsėjo 30 d. Graikija pagal Reglamento (ES) Nr. 181/2014 31 straipsnio 1 dalį pateikia praėjusių metų metinę programos įgyvendinimo ataskaitą.

6. BIUDŽETO VYKDYMAS

Informacija apie nagrinėjamo laikotarpio biudžeto vykdymą ir sumų paskirstymą PVG ir STT pateikta priede. PVG priemonėms skiriama didžioji (74–79 proc.) išlaidų dalis.

Iš Graikijos pateiktų metinių įgyvendinimo ataskaitų matyti, kad 2007–2014 m. laikotarpiu bendras biudžeto įvykdymo lygis išliko palyginti didelis – 85–94 proc., kaip parodyta 1 pav.

1 pav. Metinės išlaidos MEJS sistemai pagal priemones (mln. EUR) (Šaltinis: ADE, remiantis metinėmis įgyvendinimo ataskaitomis).

7. SISTEMOS ĮGYVENDINIMAS

2007–2014 m. Graikijos išlaidos PVG sudarė 15,4–17,8 mln. EUR per metus. 2007–2014 m. laikotarpiu 61 proc. visų PVG skirtų lėšų panaudota kaip parama **alyvmedžiams auginti** (faktiškai pagalba sumažėjo nuo 11,4 mln. EUR 2007 m. iki 8,7 mln. EUR 2014 m.). Kiti svarbūs sektoriai buvo šie: **vyno** (11 proc. PVG išleistų lėšų – sumažėjo nuo 2,2 mln. EUR 2007 m. iki 1,2 mln. EUR 2014 m.)**, tradicinio sūrio gamybos** (9 proc. PVG išleistų lėšų – 2009–2014 m. padidėjo nuo 1,7 iki 2,6 mln. EUR), **bitininkystės** (7 proc. išleistų lėšų, nusistovėjusios išlaidos – apie 1,2 mln. EUR) **ir mastikos** (6 proc. PVG išleistų lėšų – padidėjo nuo 0,9 iki 1,1 mln. EUR).

Kalbant apie 2007–2014 m. teiktą STT paramą, nustatytas bendras metinis STT biudžetas buvo 5,47 mln. EUR, o bendros metinės išlaidos siekė 4,8–5,3 mln. EUR. Beveik 95 proc. STT pagalbos panaudojama pašarams, o 5 proc. – miltams tiekti.

8. PROGRAMOS VERTINIMAS

8.1. Žemės ūkio produktų tiekimo užtikrinimas

Tikslas užtikrinti būtiniausių žmonėms vartoti, perdirbti arba naudoti žemės ūkyje skirtų produktų tiekimą sumažinant patiriamas papildomas išlaidas iš esmės buvo sėkmingai įgyvendintas, visų pirma kalbant apie pašarus. 2011–2014 m. visi MEJS pašarų tiekimo poreikiai buvo patenkinti daugiau kaip 100 proc., tačiau miltų tiekimo poreikis buvo patenkintas tik iš dalies (apie 57 proc. 2014 m.). Vis dėlto pastebėtas pašarų tiekimo A grupės saloms sumažėjimas (-26 proc.). Tačiau šios grupės saloms tiektų pašarų kiekis sudaro tik 6 proc. viso 2014 m. tiektų pašarų kiekio. Taip yra daugiausia dėl mažėjančio gyvulių skaičiaus ir dėl to, kad gyvulių augintojai pirmenybę teikia standartizuotam gyvulių šėrimui. Miltų mažiau tiekiama B grupės saloms, o aptariamu laikotarpiu jų tiekimas sumažėjo 27 proc.

8.2. STT ir PVG suderinamumas

Apskritai STT ir PVG priemonės buvo įgyvendinamos darniai. Įgyvendinant STT ir PVG, nėra tarpusavio nesuderinamumo, nes pagal STT remiami produktai (miltai ir pašarai) negaminami vietoje.

8.3. Žemės ūkio produktų gamybos veiklos tęstinumo užtikrinimas

Remiamų žemės ūkio produktų gamybos, išskyrus alyvuogių – pagrindinio pagal programos PVG priemonę remiamo žemės ūkio produkto auginimą, veiklos tęstinumas pagal plotą (ha) ar kiekį (tonomis) iš esmės užtikrinamas tinkamai. Nuo 2007 iki 2014 m. žemės plotai, kuriuose auginami alyvmedžiai, sumažėjo 21 proc., o alyvuogių gamyba sumažėjo mažiau – 8 proc. (t. y. našumas padidėjo), tačiau šios tendencijos kasmet labai kinta. Vyno gamyba ir vynuogynų plotai taip pat sumažėjo. Kitos gamybos veiklos, pvz., susijusios su mastika, bitininkyste arba tradicinio sūrio gamyba, apimtis šiek tiek padidėjo.

MEJS sistema, kuria daugiausia prisidedama padengiant veiklos (gamybos, perdirbimo ir prekybos) išlaidas, turėjo ribotą poveikį didinant tradicinių žemės ūkio produktų konkurencingumą. Iš tiesų konkurencingumas daugiausia padidėjo įgyvendinant kitas paramos priemones, ypač pagal kaimo plėtros programas (KPP).

8.4. Indėlis siekiant BŽŪP tikslų

Taikant MEJS sistemą, prisidėta prie bendrų BŽŪP tikslų įgyvendinimo.

8.4.1. Perspektyvi maisto produktų gamyba

Įgyvendinant programą, prie perspektyvios maisto produktų gamybos prisidėta daugumoje sektorių sudarant sąlygas išlaikyti gamybos lygį ir taip padedant užtikrinti ūkininkų pajamų stabilumą. Tačiau pagal MEJS sistemą konkrečiai gamybos veiklai teikiama parama papildo paramą, skiriamą MEJS pagal BIS, todėl jos poveikis ūkininkų pajamoms ne toks svarbus kaip regionuose, kuriems parama teikiama pagal POSEI sistemą, o BIS netaikoma. Galiausiai išorės vertinime nurodyta, kad, teikiant pagalbą per gamintojų organizacijas ir remiant įvairius vertės grandinės etapus, MEJS sistema padėta užtikrinti, kad vietoje pagamintų produktų vietos rinkose būtų galima įsigyti už priimtinesnę kainą.

8.4.2. Tvarus gamtos išteklių valdymas

Įgyvendinant MEJS sistemą taip pat padėta užtikrinti, kad gamtos ištekliai būtų valdomi tvariai, nes buvo pasitelktos kompleksinės paramos taisyklės, kurios taikomos išmokoms ir kuriomis nustatoma sąsaja tarp šių išmokų ir sąlygos, kad ūkininkas laikytųsi ES teisės aktais nustatytų aplinkos apsaugos, visuomenės, gyvūnų ir augalų sveikatos taisyklių.

Be to, taikant MEJS sistemą, tvarų gamtos išteklių valdymą taip pat padedama užtikrinti remiant kultūrinių augalų, turinčių mažą aplinkosauginį pėdsaką, auginimą. Remiama produkcija daugiausia gaminama taikant ekstensyviosios gamybos sistemas, kurios yra palyginti nekenksmingos aplinkai. Alyvuogėms auginti naudojama labai mažai pesticidų. Bitininkyste prisidėta prie pažeidžiamos salų augalijos išsaugojimo. Auginant kitas kultūras, pvz., mastikines pistacijas, vynmedžius ar miežius, prisidedama prie kraštovaizdžio ir natūralios aplinkos apsaugos.

Tačiau tvaraus ūkininkavimo metodus reikėtų toliau tobulinti, taip pat ir stiprinant ne kainomis grindžiamą konkurencingumą[8], kuris apima daugelį aspektų, pvz., produkto kokybę (ekologiškas produktas arba kitoks ženklinimas ir sertifikavimas), technologinį pranašumą, aplinkosaugos reikalavimus ir kt. Palyginti su įprastomis prekėmis, kurių gamyboje MEJS neturi lyginamojo pranašumo, galima rekomenduoti produktus (tokius kaip alyvuogių aliejus, vynas, kuriam suteikta saugoma kilmės vietos nuoroda (SKVN), ir kt.) diferencijuoti taikant ne kainomis grindžiamo konkurencingumo principą.

8.4.3. Darnus teritorinis vystymasis

Kalbant apie indėlį į darnų teritorinį vystymąsi, pagal MEJS programą ypač remiama atokesnėse vietovėse vykdoma gamybos veikla. Teritorinis užimtumas itin svarbus siekiant išvengti gyventojų skaičiaus mažėjimo ir priklausomybės nuo turizmo.

Priežastys, dėl kurių remiamas mastikinių pistacijų, alyvmedžių ir miežių auginimas, yra susijusios su teritoriniu regiono vystymusi. Konkrečiau kalbant, mastikinių pistacijų auginimu prisidedama prie ypatingos natūralios aplinkos išsaugojimo. Parama taip pat siekiama užkirsti kelią žemės apleidimui ir apsaugoti aplinką. MEJS teikiama pagalba prie kaimo vietovių vystymosi prisidėta keturiose srityse: i) užtikrinant pasėlio plotų ir ūkių veiklos tęstinumą; ii) remiant užimtumą; iii) daugumoje regionų įgyvendinant konkrečią socialinio ir struktūrinio pobūdžio žemės valdymo politiką ir iv) netiesiogiai, taikant kompleksinę paramą ir taip remiant aplinką tausojančius ūkininkavimo metodus.

8.4.4. Sąveika su kitomis BŽŪP priemonėmis

MEJS programa ir kaimo plėtros programos (antrasis BŽŪP ramstis) yra glaudžiai tarpusavyje suderintos. Tai labai svarbu BŽŪP tikslams įgyvendinti, atsižvelgiant į tai, kad šios dvi paramos rūšys labai priklauso viena nuo kitos.

MEJS sistemos, KPP ir nacionalinės paramos tarpusavio sąveika pasireiškia tokiose srityse kaip mokymas, pagal KPP remiamas jaunųjų ūkininkų įsisteigimas ir investicijos, taip pat pagal MEJS sistemą remiama gamyba. KPP skatinama taikyti ne tik pagal kompleksinės paramos taisykles privalomus, bet ir kitus tvarius ūkininkavimo metodus; juos taikyti skatinama ir vykdant pagal MEJS sistemą remiamą gamybos veiklą. Pagal KPP taip pat remiamos investicijos į žemės ūkio pramonę ir žemės ūkio maisto pramonės sektoriuje dirbančių asmenų mokymas. Pagal MEJS sistemą remiamas tų pačių ūkininkų produktų ir žemės ūkio pramonės produktų perdirbimas ir prekyba jais. MEJS sistema taip pat yra gerai suderinta su nacionaline parama ir kitomis BŽŪP priemonėmis (skirtomis vynui, vaisiams ir daržovėms), tačiau tai turi būti aiškiau apibrėžta programavimo dokumentuose.

8.5. MEJS sistemos aktualumas

Siekiant nustatyti dabartinių BŽŪP priemonių (įgyvendinant 2013 m. BŽŪP reformą įvestos bazinės išmokos sistemos) gebėjimą patenkinti specifinius MEJS poreikius,

[8] Ne kainomis grindžiamas arba struktūrinis konkurencingumas – tai gebėjimas išskirti produktus ir (arba) paslaugas pagal kitus nei kaina konkurencinius pranašumus. Šių konkurencinių pranašumų kūrimas grindžiamas vartotojų požiūriu į pasiūlą.

atlikta analizė. Atlikus analizę nustatyta, kad šie MEJS poreikiai negali būti visiškai patenkinti taikant dabartines BŽŪP priemones. Nesant specialios MEJS sistemos, gamybos apleidimo rizika gali turėti neigiamos įtakos tenkinant kai kuriuos konkrečius poreikius, pvz., susijusius su užimtumu, aplinkosaugos klausimais ar MEJS teritoriniu aspektu.

8.6. ES pridėtinė vertė

Kaip matyti iš 8.5 punkto, šiuo metu taikomos BŽŪP priemonės nėra visiškai pritaikytos MEJS. Taikant MEJS sistemą, sudaromos sąlygos geriau spręsti šioms mažoms saloms kylančius uždavinius, ypač rengiant tikslines programas, kuriose numatoma galimybė greitai pritaikyti teikiamą pagalbą konkretiems atvejams.

ES sukuriama pridėtinė vertė politikos lygmeniu vertinama iš esmės teigiamai, nes, taikant MEJS sistemą, pripažįstamas faktas, kad tam tikroms didelėms kliūtims įveikti reikalingos specialios priemonės. Taip pat pasitvirtino tai, kad MEJS sistema yra vertinga kokybės ir aplinkosaugos reikalavimų įgyvendinimo priemonė. Programų rengimo ir įgyvendinimo lygmeniu taip pat pasitvirtino teigiama MEJS sistemos įtaka paliekant Graikijai teisę lanksčiai apibrėžti savo programą, remiantis konkrečiais poreikiais. Be to, pagal MEJS sistemą pirmenybė buvo teikiama labiau į rezultatus orientuotai valdymo kultūrai.

8.7. Programos administravimas ir valdymas

Apskritai programa yra gerai valdoma. Tam tikrų sunkumų atsiranda dėl to, kad paraiškų teikimo ir paramos gavimo procedūra yra išskaidyta – ją keliose salose ir žemyninėje šalies dalyje vykdo kelios vadovaujančiosios institucijos. Administracinę naštą, palyginti su praėjusiu vertinimo laikotarpiu, paramos gavėjai ir vadovaujančiosios institucijos laiko santykinai panašia.

Programoje reikėtų išsamiau apibrėžti kiekvienam sektoriui skirtą strategiją, taip pat apibūdinti, kaip toliau tobulinami konkretūs rodikliai, apie kuriuos turi būti pranešta metinėje įgyvendinimo ataskaitoje. Taip pat programoje reikėtų aiškiau išdėstyti, kaip sistema prisidedama prie bendrų BŽŪP tikslų įgyvendinimo, ir šį indėlį susieti su konkrečiais kiekybiškai įvertinamais tikslais.

Metinių įgyvendinimo ataskaitų kokybė, ypač pastaraisiais metais, pagerėjo. Metinės įgyvendinimo ataskaitos, be kita ko, susijusios su bendrais veiklos rezultatų rodikliais, socialiniais ir ekonominiais duomenimis ir finansiniu įgyvendinimu, iš esmės atitinka Reglamento (ES) Nr. 181/2014 31 straipsnio 1 dalies a–m punktų reikalavimus. Tačiau nustatyta tam tikrų problemų, susijusių su išsamiems veiklos rezultatų rodikliams pateikti reikalingų duomenų rinkimu.

Kad būtų palengvintas ataskaitų teikimo procesas, reikėtų paaiškinti ir supaprastinti šio reglamento 39 straipsnio 1 dalyje apibrėžtą metinės įgyvendinimo ataskaitos turinį.

8.8. Bendri veiklos rezultatai

Įgyvendinant programą, konkrečios MEJS kylančios problemos tiesiogiai sprendžiamos remiant ūkininkų pajamas.

Atsižvelgiant į MEJS **atokumą ir izoliuotumą**, bendros tiekimo sąnaudos yra didesnės dėl didesnių transporto išlaidų. Teikiant STT paramą, šios išlaidos sumažėja. Kai kuriose atokiose vietovėse, kurioms būdingas dvigubai ar net trigubai didesnis izoliuotumas, nes ne visos salos yra sujungtos su žemyninės dalies uostais,

pagal MEJS sistemą teikiama parama žemės ūkio produktų gamybai yra itin svarbi ekonominės veiklos tęstinumui užtikrinti.

Dėl **sudėtingos topografijos** (maži sklypai, kalnuotas ir stačiašlaitis kraštovaizdis) žemės ūkio paskirties žemės plotas yra ribotas, o žemės ūkio valdos atitinkamai mažesnės, todėl didėja gamybos išlaidos ir užkertamas kelias masto ekonomijai. Dėl teritorijų **mažumo** trūksta ariamosios žemės. MEJS taip pat būdingi **pavojingi meteorologiniai reiškiniai** (sausros), turintys poveikį žemės ūkio produktų gamybai.

Šias problemas padedama spręsti taikant MEJS sistemą. Programos poveikis sustiprėja dėl sąveikos su kitomis programomis, ypač KPP ir nacionaline parama, ir jų tarpusavio papildomumo.

9. PASIŪLYMAI DĖL PATOBULINIMŲ

9.1. Siūlomi ES reglamento pakeitimai

Iš 8 punkte išdėstyto sistemos vertinimo matyti, kad manoma, jog Tarybos reglamento (ES) Nr. 229/2013 keisti nebūtina.

Kaip jau minėta 8.7 punkte, Reglamento (ES) Nr. 181/2014 31 straipsnio 1 dalį reikėtų pakeisti, kad būtų supaprastintas į metinę įgyvendinimo ataskaitą įtrauktinos informacijos sąrašas.

9.2. Rekomendacijos valstybei narei

Pagal MEJS programą teikiama parama yra speciali BŽŪP papildanti programa. Kad padidintų jos veiksmingumą, Graikijos valdžios institucijos turėtų patobulinti programos struktūrą, atsižvelgdamos į bendrus BŽŪP tikslus, ir ją suderinti su atitinkama regiono žemės ūkio sektoriui skirta strategija. Bendri tikslai turėtų būti patikslinti remiantis kiekybiškai įvertinamais tikslais ir tinkamais rodikliais.

Programos įgyvendinimo ataskaitos turėtų būti tobulinamos, visų pirma jose turėtų būti pateikiama išsamesnė informacija apie tikslų įgyvendinimą, o į analizę reikėtų įtraukti veiklos rezultatų rodiklius.

Teritoriniai aspektai jau yra svarbi dabartinės MEJS programos dalis, jų įtraukimas reiškia, kad atsižvelgiama į labai konkrečius vietos poreikius. Tokiu būdu padedama įgyvendinti trečiąjį BŽŪP tikslą – užtikrinti darnų teritorinį vystymąsi. Tačiau tai turėtų būti aiškiau išdėstyta programoje.

Reikėtų aiškiai nurodyti, kokiai produktų kategorijai ir kodėl pasirinkta taikyti STT (STT parama skiriama dviejų kategorijų produktams – tiekiamiems naudoti žemės ūkyje arba tiekiamiems žmonėms vartoti) Graikijos valdžios institucijos turėtų toliau vykdyti importo ir vietos poreikių patenkinimo stebėseną.

Be to, rekomenduotina, kad konkurencingumui skatinti Graikijos valdžios institucijos toliau didintų suderinamumą su KPP.

Graikija turėtų toliau plėtoti tvarius ūkininkavimo metodus ir šiuo tikslu taip pat didinti ne kainomis grindžiamą konkurencingumą.

10. IŠVADOS

Kalbant apie gebėjimą taikant MEJS sistemą spręsti konkrečias žemės ūkio problemas, susijusias su mažųjų Egėjo jūros salų ypatinga geografine padėtimi, bendrus MEJS sistemos taikymo 2006–2014 m. rezultatus galima įvertinti teigiamai.

Teikiant PVG, padėta užtikrinti žemės ūkio produktų gamybos veiklos tęstinumą, o taikant STT, sumažintas remiamų produktų kainų MEJS, palyginti su jų kaina žemyninėje šalies dalyje, skirtumas.

Be to, MEJS sistema, pagal kurią teikiama pagalba papildomos tiesioginės išmokos, yra suderinama su BŽŪP tikslais. Jeigu nebūtų specialios MEJS sistemos, o parama būtų teikiama tik pagal BŽŪP taisykles, dėl kurių susitarta vykdant 2013 m. reformą (tiesioginės išmokos), dėl susidariusios padėties būtų apleista gamyba, o tai galėtų neigiamai paveikti užimtumą, aplinką arba MEJS teritorinį aspektą.

Pradėjus taikyti programavimo metodą, MEJS sistema įgyvendinama sklandžiai. Komisija mano, kad sistema įgyvendinama veiksmingai ir kad ja tinkamai patenkinami MEJS poreikiai. Sistemai skirtas finansinis paketas suteikė galimybę įgyvendinti bendrus sistemos tikslus. Todėl esamą pagrindinį reglamentą rekomenduojama palikti.

Įgyvendinimo reglamentas turėtų būti pakeistas, siekiant patikslinti, kokia informacija turėtų būti pateikiama programos įgyvendinimo ataskaitoje. Graikija taip pat raginama atsižvelgti į šios ataskaitos rezultatus bei rekomendacijas ir pakoreguoti MEJS programą, kad būtų dar veiksmingiau taikomos priemonės ir pagal programą vykdomi tolesni veiksmai ir kad ja būtų dar geriau papildomos kitos BŽŪP paramos priemonės.

Priedas. MEJS programos biudžeto vykdymas 2007–2014 m. laikotarpiu.